

ALLAHOVA MILOST PREMA LJUDIMA

Hvala Uzvišenom Allahu dž.š. na blagodatima i nimetima kojim nas obasipa Svojom milošću. Salavat i selam na Njegova miljenika i posljednjeg poslanika Muhammeda s.a.v.s. , na njegov ehli-bejt , ashabe , tabiine i sve dobre i iskrene vjernike do Sudnjega dana.

Mnogo je stvari koje nam ukazuju da smo mi u Allahovoj milosti koja je prevelika i vidljiva svakom razumnom čovjeku. Naravno, mogli bi se napisati tomovi knjiga na ovu temu, a ja ću Vam danas pokušati u nekoliko rečenica približiti u kakvoj milosti mi živimo, volimo se, rađamo se i jedni prema drugima osjećamo ljubav i dobrotu (milost rahman). Uzvišeni Allah će dati drugu milost tj. rahim, ali samo vjernicima na drugom svijetu, ahiretu. Kaže Poslanik a.s.: „Allah ima stotinu milosti. Samo sa jednom od njih stvorenja su međusobno samilosna i životinje osjećaju samilost prema svojim mladim, a devedeset i devet milosti On je ostavio za Kijametski dan." (Muslim)

Uzvišeni Allah kaže u Kur'anu časnom: „I dosudi nam dobro na ovom svijetu, i na onom svijetu – mi se, uistinu, vraćamo Tebi!" Kaznom Svojom Ja kažnjavam koga hoću" – reče On –a milost Moja obuhvata sve; dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali." (Araf, 156) Oni koji se budu trudili prema instrukcijama Svevišnjeg će biti u milosti na oba svijeta.

Iz milosti je Allah dž.š. naredio Musau a.s. da iz svog naroda izabere sedamdeset ljudi. On ih je odabrao između najboljih Izraelćana i rekao: „Otidite Allahu, pokajte Mu se za obožavanje zlatnog teleta i zamolite Ga da primi pokajanje i od vaših sunarodnika koji ostanu iza vas. Pri tome postite i čisto držite i svoja tijela i odjeću." Zatim je on otišao s njima do Sinajske gore u vrijeme koje mu je njegov Gospodar odredio – a inače on Mu je dolazio samo s Njegovom dozvolom. Kada su uradili ono što je on od njih tražio i kada su krenuli da se sretnu sa svojim Gospodarom, oni rekoše Musau a.s.: „Zatraži da i mi čujemo govor našeg Gospodara!" On im odgovori: "Hoću". I kada se Musa a.s. približi brdu, na to se brdo spusti jedan stup od oblaka, koji ga cijelog prekri. Musa a.s. se još više približi, uđe u oblak i reče svojim sunarodnicima: "Primaknite se!" Oni se primaknu, uđu u oblak i padnu na sedždu, tako da su čuli Uzvišenog kako se obraća Musau, naređuje mu i zabranjuje! Pogledajte kako je Allah Uzvišeni milostiv da je nakon obožavanja teleta ukazao milost, oprostio i dao priliku da dođu čuti razgovor između Njega i Musaa a.s.! Kad su završili razgovor, Musa a.s. im pride, a oni rekoše: „Mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo." (Kur'an, 2:55) Ovaj slučaj nam pokazuje kako ljudi nemaju granice u traženju i zahtjevima, i pored ukazane milosti i počasti Izraelćanima koja nije ukazana svim ljudima, oni traže još dokaza i idu dalje. Nama je poznato da ljudi danas žive nezadovoljni u trci za imetkom i sve što više trče za imetkom i dunjalukom oni su dalje i sve više se gube u dunjalučkim izazovima. U ovom dunjalučkom halu (stanju) ljudi zaborave da je zdravlje među najvećim blagodatima koje im je Uzvišeni dao, za koje se ne mogu dovoljno zahvaliti svome Gospodaru Allahu dž.š. Uzvišeni Allah je kaznio Izraelćane zbog neposlušnosti i pored ukazane im milosti, pa kaže: „Zato ih je munja ošinula"(Kur'an, 4:153), pa su svi pomrli. Evo šta nam naš poslanik Muhamed s.a.v.s. o milosti Uzvišenog kaže: „Pošto je Allah stvorio svijet, odredio je da iznad Njegova Arša budu zapisane ove riječi: „Zaista, milost Moja prethodi Mojoj srdžbi." (Buhari, Muslim)

Pošto je nama ukazana milost, mi treba da budemo milostivi prema svim Allahovim bićima, jer kako ćemo mi očekivati milost ako i sami nismo milostivi. Evo kako nam to lijepo pojašnjava naš Pejgamber s.a.v.s.: „Allah se smiluje onim svojim robovima koji su milostivi."(Taberani)

Ovom prilikom ćemo spomenuti samo nekoliko blagodati, date su nam iz milosti, koje nam niko drugi sem Svevišnjeg Allaha ne može dati: život, iman - vjera, zdravlje, pamet, sluh, vid, potomstvo, zrak, voda, čak u svakoj ćeliji čovjekovoj postoji veliki broj blagodati koje ne možemo izbrojati. Jedan siromašan čovjek je došao alimu i žalio mu se na neimaštinu i siromaštvo, te da mu Uzvišeni Allah nije podario nikakvih blagodati. Učenjak mu je odgovorio riječima: „Hoćeš

li prodati svoje oči za 100 000 dirhema?" On mu odgovori: „Ne!" Zatim ga upita: „A hoćeš li prodati svoj sluh za 100 000 dirhema?" Odgovorio je: „Ne!" Učenjak ga još upita: „Hoćeš li prodati svoje ruke za 100 000 dirhema?" „Hoćeš li prodati svoje noge za 100 000 dirhema?" „Hoćeš li prodati svoju pamet za 100 000 dirhema?" On je na svako pitanje odgovorio negativno. Tada mu učenjek reče: „Ti se žališ na neimaštinu i siromaštvo, a posjeduješ milione!!!" Tada je čovjek shvatio da su nematerijalne blagodati mnogo vrednije i veće od materijalnih – novčanih i da se Allahove blagodati ne mogu izbrojati.

Varaju se svi oni koji misle da se mogu zahvaliti za blagodati i milost koju nam Allah daje. Kad bi ljudi proveli cijeli svoj život u ibadetu ili na sedždi, ne bi se mogli odužiti samo za jednu blagodat datu iz milosti od Allaha dž.š.

Poslušajmo ovu hikaju kako bismo pojmlili veličinu Allahove milosti prema nama i ne bi li i mi bili milostivi jedni prema drugima.

Muhammed ibnu Munkedir kaže da mu je Džabir ibn Abdullah pričao: - Pričao nam je Allahov Poslanik sljedeće: ‘Došao mi je Melek Džebrail i rekao:

- Allah ima jednog svog roba koji Ga je obožavao i klanjao Mu se pet stotina godina na vrhu nekog brda koje je usamljeno izranjalo iz sredine morske pučine. Iako se nigdje nije vidjelo nikakvo drugo kopno, čovjek je lijepo živio jer mu je Allah dao u podnožju tog brda izvor pitke vode i stablo nara, pa je čovjek svako veće silazio i uzimao po jedan svježi nar i pio te vode, uzimao njom abdest i tako živio.

Vraćao bi se svome namazu, a od Allaha je tražio da ga usmrti, kada mu edžel dođe u momentu kada bude na sedždi, i da ne dozvoli ni zemlji ni ničem drugom da mu uništi njegovo tijelo nego da i proživljen bude u tom položaju u kojem je najbliži svome Gospodaru. Allah mu stvarno ispuni molbu i usmrti ga dok je bio na sedždi.

Melek Džebrail dalje priča: - Mi Meleki uvijek tu dolazimo i odatle odlazimo, a taj čovjek je stalno u tom svom položaju. Međutim, saznao sam da će taj čovjek biti proživljen na Sudnjem danu, te da će doći pred Allaha, a onda će Uzvišeni Allah reći:

- Uvedite ovoga moga roba u Džennet radi moje milosti!

Čovjek će na to reći:

- Zar nije radi mojih djela?

Onda će Allah reći melekima: Obračunajte mome robu vrijednost blagodati koje sam mu dao i vrijednost njegovih djela! Kada meleki to uradiše vidješe da je sama blagodat očiju i vida prevagnula sav čovjekov ibadet od pet stotina godina, tako da ostale Allahove blagodati i ni' mete nisu ni računali.

Onda Allah reče:- Bacite moga roba u džehennem!

Tada će čovjek zavikati: - O Gospodaru, tako ti Tvoje milosti, smiluj mi se i uvedi me u Džennet. Allah će narediti da vrata tog čovjeka pa će biti ponovo doveden pred svoga Gospodara, da bi se među njima vodio ovakav razgovor:

Allah će reći: - Moj robe, ko te je stvorio, a prije toga nisi ništa bio?

Čovjek će odgovoriti: - Ti, o Gospodaru.

Allah će opet upitati: - Je li to bilo zbog tvojih djela ili zbog Moje milosti?

Čovjek: To je bila Tvoja milost, o Gospodaru.

Allah: Ko te je ojačao i omogućio da mi budeš u ibadetu petsto godina?

Čovjek: Ti, Gospodaru.

Allah: Ko te je spustio na vrh ovoga brda nasred mora, pa ti dao da izvire slatka voda iz slane vode, pa ti svaku noć dao jedan svjež nar koji ti je svakodnevno rađao, a trebalo bi da rađa samo jedanput godišnje. Molio si me da ti uzmem dušu dok si na sedždi, što sam i učinio... Ko je to sve uradio?

Čovjek: Ti, o Gospodaru.

Allah će na kraju reći: I sve je to iz Moje milosti, i radi Moje milosti ću te uvesti u Džennet!!!'

Jedne prilike vidješe ashabi kako jedna žena uplašeno trči i nešto traži, pa kad nađe jedno malo dijete, zgrabi ga sva sretna i stavi sebi u krilo i poče ga dojit. Allahov Poslanik s.a.w.s. reče: - Vidite li ovu ženu, da li bi ona bacila svoje dijete u vatru? Ashabi rekoše: - Ne bi, tako nam Allaha! Tada Allahov Poslanik salallahu alejhi we selleme reče: - Allah je milostiviji svojim robovima od ove majke prema svome djetetu." (hadis bilježi imam Buharija)

Ibn 'Abbas r.a. kazuje da Allahov Poslanik s.a.v.s. prenosi od Uzvišenog Allaha i kaže: "Uzvišeni Allah je odredio šta je dobro, a šta je zlo, i objasnio: 'Ko naumi da učini dobro djelo, pa ga ne učini, Allah mu ga upiše kao da ga je i učinio, a ko naumi da učini dobro i učini ga, Allah mu upiše nagradu od deset do sedam stotina puta, ili još mnogo veću. Ko naumi da učini loše djelo, pa ga ne učini, Allah mu to upiše kao dobro djelo, a ko naumi da učini loše djelo i učini ga, Allah mu upiše samo jedno loše djelo.'" (Bilježe Buhari i Muslim)

I ovoj nam hadis govori kolika je Allahova dž.š. milost da je dao prednost dobru i vrednovanju dobra nad zlom i grijehom da bi čovjeku olakšao ulazak u Džennet.

Priča se kako je jednom za vrijeme lutanja Izraelćana pustinjom hazreti Musâa, alejhisselam, i narod zahvatila neizdrživa žeđ. Zajedno su podigli ruke ka nebu moleći se za kišu. Iznenada, na iznenađenje hazreti Musâa, alejhisselam i Izraelćana, i ono malo oblaka koji bijahu na nebu razidoše se. Vrućina još snažnije pritisnu, a žeđ još ojača.

Hazreti Musâu, alejhisselam, bi objavljeno da se među njima nalazi jedan grješnik koji je u nepokornosti dragome Bogu već četrdeset godina.

"Neka se izdvoji od vas. Tek tada ćete dobiti kišu", objavi se hazreti Musâu alejhisselam.

Hazreti Poslanik obrati se svima:

"Među nama je jedna osoba koja je nepokorna dragome Bogu već četrdeset godina. Neka se izdvoji od nas, bit ćemo spašeni od umiranja usljed žeđi."

Taj čovjek, grješnik, čekao je, okretao se lijevo i desno nadajući se da će se neko drugi javiti. Ali niko se ne javi. Još ga više obli znoj – definitivno je znao da se radi o njemu.

Ostane li među društvom, svi će umrijeti od žeđi. Ali, izdvoji li se, bit će osramoćen do kraja života.

Pun bola, iskreno, kao nikada do tada, podiže ruke k nebu. Prekri ga osjećaj kakav nikada nije doživio. Sav se strese, suze ga obliše.

"Allahu moj, smiluj mi se! Allahu moj, sakrij moje grijeh! Allahu moj jedini, oprost mi!"

Dok su hazreti Musâ, alejhisselam, i Izraelćani čekali da se grješnik izdvoji, skupiše se oblaci te zemlju i sve njih obasu kiša.

Hazreti Musâ upita Allaha dragog:

"Allahu moj, obasuo si nas kišom iako se grješnik nije izdvojio."

Uzvišeni mu odgovori:

"Musâ, zbog pokajanja baš te osobe blagoslovio sam sav narod Izraela kišom."

Hazreti Musâ, alejhisselam, htjede znati ko je taj blagoslovljeni čovjek, pa upita:

"Pokaži mi toga čovjeka, Allahu moj."

A Allah dragi odgovori:

"O Musâ, krio sam mu grijeh četrdeset godina. Zar misliš da ću ga otkriti sada, nakon što se pokajao?!" (Buhari i Muslim prenoseći od Ebu Seida El Hudrija).

Milostivi Gospodaru, smiluj nam se, oprost nam grijeh, olakšaj nam i ne daj da skrenemo s pravog puta!

Amin!

Recenzija - Nesib Hadžić

Svaki govor dobra, u osnovi, je ispravan i dobar. Govor dobra upućen iz srca naći će put do srca, dok će govor upućen sa nivoa čula završiti na nivou čula. Hutba je govor dobra, koju hatib, za vrijeme stajanja na mimberi, na sebi svojstven način, kroz kur'anski ajet, hadis ili neku prigodnu priču savjetuje i upućuje džematu. Hutba, kojoj je posvećeno dovoljno pažnje kroz izbor teme i pripremu, je dobar govor u kojem nema prostora za tremu. Trema proizilazi iz slabe pripreme. Analizirajući tekst hutbe *Allahova milost prema ljudima* dolazimo do zaključka da je u njenoj izradi posvećeno dovoljno pažnje. Ponudeni tekst počinje zahvalom Allahu, dž.š., i salavatom na Muhammeda, a.s., čime je zadovoljena potrebna forma. Navedeno je, više nego, dovoljno kur'anskih ajeta i hadisa na kojima je utemeljena ova hutba i koji argumentiraju prisutnost Allahove, dž.š., milosti u svakom segmentu ljudskog življenja.

Međutim, u izboru same teme autor naslovom već daje do znanja da bi hutba mogla biti duga. Govoriti o Allahovoj milosti znači govoriti o, među stvorenjima, najprisutnijem svojstvu Uzvišenog Allaha. Govoriti o Allahovoj milosti znači govoriti o nadi. Govoriti o nadi u Allahovu milost, znači govoriti o nepreglednom moru Allahove, dž.š., milosti. To je more nade. Poželjeti da što više kažeš o moru, znači pokušati jednim potezom zahvatiti more nepregledno. To je pusta želja iza koje ostaje saznanje da si samo pregršt mora zahvatio. Upravo je hatib svojom hutbom htio skrenuti pažnju džemata na nepregledno more milosti Allaha, dž.š., i jednim potezom ga zahvatiti. U želji da kaže što više, tekst hutbe izlazi iz standardnih vremenskih okvira, što može dovesti da, uprkos što je hutba dobro pri-

premljena, hatib osjeti da džemat postaje nezainteresiran i da je hutba preduga. Optimalno vrijeme predviđeno za jednu hutbu ne daje dovoljno prostora da se skrene pažnja samo na neke segmente sveprisutne milosti Allaha, dž.š., prema ljudima. Ako se odlučimo da tokom jedne hutbe govorimo o Allahovoj milosti, općenito, u tom slučaju koliko god kažemo ostat će mnogo više nekazano. Allahova milost prema ljudima može biti tema za ciklus hutbi ili da bude podijeljena na više tema poput: Nada u Allahovu milost, Allahova milost je jedini siguran put do dženneta, Allah prašta grijehe iz milost, Rahman i Rahim - univerzalna i posebna milost isl. Zbog činjenice da je hutba preduga u samoj hutbi navedeni su neki ajeti i hadisi koji su mogli biti upotrebljeni vezani i uz druge teme poput: Nagrada za dobra djela, a da suštinska poruka hutbe ne bude umanjena.

Tekst *Allahova milost prema ljudima*, ima dobru strukturu, dovoljno ajeta i hadisa na temu i u izradi teksta hutbe uloženo je sasvim dovoljno truda. Tema je opširna i važna. Želja da se kaže što više dovela je do preduge hutbe. Iako tekst hutbe sadrži nekoliko ajeta i više nego dovoljno hadisa, nedostaje završna poruka hutbe koja upozorava džemat na nezahvalnost spram obilate milost Uzvišenog Allaha prema ljudima. Nedostaje najvažnija poruka koja se ističe i koja će ostati zapamćena. Na kraju govoriti o Allahovoj milosti znači buditi i jačati ljubav prema Allahu, dž.š. Nikada nije dovoljno govora o ljubavi prema Uzvišenom Allahu. Uvijek Allahova, dž.š., milost prevazilazi našu ljubav prema Njemu. Zbog toga govoriti na temu Allahove milosti prema ljudima je govor koji je dobar i koji treba često govoriti.

Recenzija - Elvedin Klisura

Zadati sebi ovakvu temu i pokušati je u jednoj hutbi zaokružiti, kao naš hatib koji je na ovakav način pokušao da elaborira temu, u najmanju ruku zahtijeva dugo obraćanje, što se može vidjeti iz dužine teksta same hutbe.

Hatib na početku hutbe konstatuje o ovoj temi sljedeće: "Mogli bi se napisati tomovi knjiga na ovu temu, a ja ću Vam danas pokušati u nekoliko rečenica približiti u kakvoj milosti mi živimo". Hatib se izgleda opredijelio za ove "tomove knjiga" u smislu dužine hutbe, pa se baš raspisao, jer nekoliko rečenica ne znači tri/četiri stranice teksta.

Stoga, mislim da je naslov/tema na koju hatib želi da govori neprecizno određen jer u elaboraciji teme možemo jasno vidjeti da hatib pod ovu temu svrstava niz drugih tema koje mogu biti zasebno obrađene i u najmanju ruku mogu se elaborirati kao zasebne hutbe.

Hadis na početku hutbe kojeg hatib citira „Allah ima stotinu milosti. Samo sa jednom od njih stvorenja su međusobno samilosna i životinje osjećaju samilost prema svojim mladim, a devedeset i devet milosti On je ostavio za Kijametski dan.“, također govori da je naslov neprecizan jer ga koristi kao argumentaciju za pomenutu temu, a u njemu se ne pominju samo ljudi kao oni koji uživaju Allahovu milost.

- Hatib često pominje i navodi niz Allahovih blagodatni koji ukazuju na Njegovu mi-

lost, što ukazuje na to da je sami naslov/tema hutbe neprecizna.

-Kazivanja/hikaje koja hatib navodi u hutbi nisu konkretni odgovori koje on treba prezentirati džematu da bi odgovorio na ovu temu, i rekao džematlijama šta je Allahova milost prema ljudima.

Mislim da je u ovoj hutbi isuviše mnogo ovih kazivanja/hikaja. S druge strane veoma su opširne, tako da se može desiti da džematlije dok saslušaju jednu drugu zaborave, odnosno otvara se mogućnost neadekvatnog razumijevanja poente koju im hatib želi saopćiti, iako je navođenje više hikaja bilo u svrhu približavanja teme džematlijama i objašnjavanja Allahove milosti prema ljudima. Ranije sam rekao da i pored toga što ih navodi u argumentaciji ove teme, hikaje mogu biti upotrijebljene u razradi raznih drugih tema.

- S obzirom da su u hutbi korišteni u većini slučajeva hadis i kazivanja/hikaje, a malo hatibskih naputaka koji se mogu reći kao poenta nakon navođenja hikaje, ne preostaje nam ništa drugo nego da završimo sa ovim komentarom i preporukom hatibu, kada je u pitanju obrada teme, da: obrati pažnju na preciznost poruke koju želi uputiti te da je ovakve teme svakako bolje obraditi u više obraćanja u dvije ili više hutbi, jer ako Bog da biće još petaka i hutbi koje će se moći iskoristiti i uputiti poruku.

Summary الموجز

SECTION "MUALLIM'S HUTBA (SERMON)"

باب "خطبة المعلم"

The New Muallim publishes *hutbas* (sermons) of active imams and *hatibs* (imams delivering the *hutba*). There are reviews along with the *hutbas*, so that together they make a whole. The reviews are written by those who listen to *hutbas*. The reviews are not intended to be valorizing; rather, they aim to improve upon the *hutba*, analyzing it as a public statement by an imam and critically evaluating the statement. The reviewers react at those aspects which they consider important for a *hutba* (its length, quality, message, presentation, literacy level, formulation, etc.).

تنشر مجلة "المعلم الجديد" خطب الجمعة لبعض الخطباء والأئمة، ويضم الباب - إلى جانب الخطبة - مراجعات تشكل مع الخطبة وحدة متكاملة. يكتب المراجعون أشخاص استمعوا للخطبة، وليس الهدف الأول منها تقديم تقييم للخطبة، إنما الهدف هو تحسين الخطبة من حيث كونها ممارسة علنية يقوم بها الإمام، وتقديم لحة نقدية عن تلك الممارسة. يناقش المراجعون الجوانب التي يرونها مهمة في الخطبة (طول الخطبة، رسالتها، أسلوب إلقائها، ترتيبها وبلاغتها، الخ).